

Jóel

Celkově o knize

Prorok

O proroku Jóelovi nevíme prakticky nic, jen to, že byl synem Petúelovým. Význam jména JÓEL je „Hospodin je Bůh“. Jméno by mohlo mít i význam zvolání: „Hospodine Bože!“ I zde jméno může sloužit jako zkratka poselství knihy. Nacházíme tu důraz na naprostou Boží svrchovanost nad děním ve světě. Jen Bohu se všichni lidé, všechny národy budou odpovídat.

Doba a místo prorokova působení

Kniha sama neobsahuje žádné konkrétní historické údaje, takže je velmi obtížné dobu prorokova působení (i sepsání spisu) přesně určit. Prorok začal působit v souvislosti s kobyolkovou pohromou. Takové kobyolkové pohromy však prý byly v dané oblasti poměrně časté, takže je těžké z tohoto údaje vyvozovat nějaké datum. Z obsahu knihy by se dalo vyvodit, že byla sepsána někdy v době poexilní. Tedy v době po návratu části Židů z babylonského zajetí, a kdy už byl znovu vystavěn chrám. To by byl konec 6. až polovina 5. století před Kristem. Kniha předpokládá, že fungoval chrámový provoz. Není tu žádná zmínka o králi v Jeruzalémě. Také tu nenacházíme žádnou zmínku o Asyřanech a Babylóňanech. Chybí tu přímá kritika modlářství, která je tak častá v knihách proroků předexilních. Naopak je tu zmínka o rozeznání lidu (4,2). To vše by nasvědčovalo poexilnímu datu působení proroka a sepsání knihy. Ohledně datování Jóelova proroctví není mezi badateli všeobecná shoda. Dobové zařazení prorokova působení a sepsání knihy není ale pro výklad knihy úplně rozhodující. Místem prorokova působení bylo zřejmě Judsko, Jeruzalém a jeho okolí.

Charakter spisu

Konkrétní historické údaje zřejmě nejsou v textu uvedeny záměrně. Spis má *obecný* charakter; jeho poselství a použití není spoutáno s určitou konkrétní situací v dějinách. Způsob vyjádření Božího slova tím získává *nadčasový* charakter. Jóelovo slovo je proto možné vnímat jako slovo do řady podobných situací, jako byla situace po oné kobyolkové pohromě. Všimněme si, že i když se v 2,12-14 objevuje výzva k pokání, nejsou tu uvedeny žádné konkrétní hříchy lidu. Ty si tam ve světle Božích přikázání mohl dosadit každý sám. Bibličtí badatelé se domnívají, že spis mohl být používán v rámci chrámové bohoslužby. K takovému účelu by se samozřejmě všeobecnost spisu výborně hodila.

Obsah spisu

1. Bezprostřední pohroma - předzvěst dne Hospodinova (Jl 1)

1,1-12 Kobyolková pohroma

Bůh vyzývá starce a vlastně všechny obyvatele země k pozornému naslouchání zprávě o pohromě (nebo snad naslouchání řeči pohromy samotné?) a k předávání této zprávy dalším generacím. Poeticky se tu mluví o zpusošení země, které způsobily kobylinky. Různé skupiny

lidí jsou pak vyzývány k nářku nad zpusťšením.

1,13-20 Výzva ke smutečnímu shromáždění v chrámu

Kněží jsou vybízeni k nářku, do chrámu má být svoláno smuteční shromáždění všeho lidu. Shromáždění mají volat k Hospodinu. Přítomná pohroma je varovným znamením, je předzvěstí dne Hospodinova, dne soudu (viz Jl 1,15). Nacházíme zde další bēdování nad zpusťšením země.

2. Hrozící pohroma - den Hospodinův (Jl 2,1-17)

2,1-11 Den Hospodinův - útok Hospodinovy armády

Kapitola začíná výzvou k volání na poplach na Sijónu. Prorok poeticky líčí den Hospodinův. Líčí ho jako hrozný den, kdy Hospodinovo vojsko zaútočí na zemi.

2,12-17 Výzva k návratu k Bohu

Zde Hospodin vyzývá svůj lid k pokání. Pokání nemá být něčím povrchním, pouhým roztržením roucha na znamení smutku. Je třeba vzít vážně Boží varování v podobě pohromy a vrátit se k Hospodinu celým srdcem. Protože Bůh je milosrdný, je zde jistá naděje, že by se zlé mohlo obrátit v dobré. Opět tu máme výzvu ke svolání smutečního / kajícího shromáždění do chrámu, které je určeno všem generacím. Kněží mají s pláčem volat k Hospodinu, aby ušetřil svůj lid.

3. Boží odpověď na pokání lidu - záchrana Izraele a soud nad národy (Jl 2,18 - 4,21)

Jl 2,18-27 Bezprostřední odpověď

Verš 2,18 je bodem obratu v knize. Před ním se vše nese v pochmurném a hrozivém tónu. Lidé jsou vyzýváni k zármutku a pláči. Od tohoto bodu však nacházíme slova naděje a potěšení, výzvy k radosti. Předpokladem této změny tónu je ovšem pokání lidu, tedy návrat k Bohu. Nejprve zde nacházíme ujištění, že úroda země bude obnovena. Opět bude všeho dostatek. Zvláštním požehnáním bude také rozpoznání, že Hospodin je uprostřed Izraele (Jl 2,27).

Jl 3-4 Odpověď do budoucna

Dar Ducha (Jl 3)

V budoucnu dojde k tomu, že Bůh vylije svého Ducha na všechny lidi. Zřejmě se tu myslí na lidi všech možných kategorií. Na staré i mladé. Muže i ženy. Svobodné i otroky. Nebude rozhodovat věk, pohlaví ani sociální zařazení člověka. Na nebeských tělesech budou znamení blízkosti dne Hospodinova. A každý, kdo vyzývá jméno Hospodinovo bude zachráněn.

Soud nad národy a záchrana Jeruzaléma (Jl 4)

Bůh vykoná soud nad všemi národy, které škodily jeho lidu. Bůh bude proti nim bojovat.

Pomstí všechny zločiny, které byly na jeho lidu spáchány. Judsko a Jeruzalém budou osídleny navěky.

Některé souvislosti s Novým zákonem

Den Hospodinův se v Novém zákoně objevuje jako „den Páně“, tedy den druhého příchodu Ježíše Krista (viz např. 1K 5,5; 1Te 5,2; 2Te 2,2). V den seslání Ducha svatého mluvil apoštol Petr o tom, že se děje, co bylo řečeno skrze proroka Joele (viz Sk 2,16-21). V NZ také nacházíme výklad verše Jl 3,5a: „*Avšak každý, kdo vzývá Hospodinovo jméno, se zachrání.*“ (ČEP) V Ř 10,11-14 apoštol Pavel tento verš vztahuje na Krista, on je tím Pánem, jehož je třeba vzývat - volat k němu, uctívat ho, k němu se uchýlovat. Vírou v Krista se tak i pohané stávají součástí lidu Božího. Pán Ježíš mluvil o předzvěstech svého příchodu. Mezi nimi uvádí i hladomory (Mt 24,7; Mk 13,8; L 21,11). Motivy knihy Jóel se objevují i v knize Zjevení, kde čteme o kobylkách, které škodí jen lidem (Zj 9,3-11), a také o srpu a lisu (Zj 14,14-20), které se objevují v Jl 4,13. Ve Zjevení 19,11-21 se setkáváme s vojskem Hospodinovým (srov. Jl 2,1-11), které je vedeno samotným Pánem Ježíšem.

Praktické uplatnění knihy Jóel

Knihy nám zejména ukazuje, jak duchovně reagovat na nejrůznější pohromy (světové, národní, osobní, rodinné, církevní, sborové). Máme je vzít jako pobídku k návratu k Bohu. Důležité ale je, aby následné změny v našich životech nebyly pouze povrchní, kosmetické. Vždyť Bůh vyzývá k roztržení srdcí, nejen k roztržení pláštíků na znamení zármutku (viz Jl 2,13). V Kristu je odpuštění všech našich hříchů (Ef 1,7). V Kristu je ale také dostupná hluboká vnitřní proměna nás samých, proměna srdce (Ez 36,26; 2K 5,17). Pak i my poznáme, že Bůh je skrze Ducha svatého mezi námi. A Duch svatý se mezi námi projeví s novou silou. Kdo je v Kristu, ten už nepatří mezi národy, které budou souzeny. Patří do lidu Božího (Ef 2,11-22). Po návratu k Bohu se už nemusíme obávat budoucnosti blízké ani vzdálené.